

2024-10-03
S2024/01715 (delvis)

Socialdepartementet

Myndigheten för familjerätt och
föräldraskapsstöd
Box 35
931 21 Skellefteå

Uppdrag att ta fram underlag till en vidareutvecklad nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) i uppdrag att följa upp den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd och ta fram ett underlag för en vidareutvecklad strategi. Underlaget ska utgå från aktuell forskning, erfarenheter och lärdomar från de satsningar på föräldraskapsstöd som genomförts sedan den nationella strategin beslutades 2018. Detta med syfte att möjliggöra en vidareutveckling av den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd.

I uppdraget ingår bl.a. att analysera om det finns behov av att ändra strategins innehåll, struktur och mål samt att lämna förslag på nödvändiga förändringar. MFoF ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter från berörda myndigheter såsom Folkhälsomyndigheten, Brottsförebyggande rådet, länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Kriminalvården, Polismyndigheten, Skolverket, Statens institutionsstyrelse och Jämställdhetsmyndigheten. MFoF ska även föra dialog med andra relevanta aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), kommuner, regioner och civilsamhällesorganisationer.

MFoF ska senast den 9 juni 2025 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får MFoF under 2024 använda totalt 450 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 10 Stärkt föräldraskapsstöd.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Barn har rätt till goda uppväxtvillkor, och det är barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare till barnet som har det yttersta ansvaret för barnets fostran och utveckling. Föräldrar och vårdnadshavare kan behöva stöd för att klara detta ansvar. Enligt Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gäller som lag i Sverige, ska konventionsstaterna ge stöd till föräldrar och vårdnadshavare när de fullgör sitt ansvar för barnets fostran och utveckling. Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna också lämna ändamålsenligt stöd till personer med funktionsnedsättning i utövandet av deras ansvar för barnens fostran.

I augusti 2018 beslutade dåvarande regering om en nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd (S2018/04678). Tre preventionsnivåer ska erbjudas inom ramen för strategin: universellt stöd som riktar sig brett till föräldrar och familjer i ett tidigt skede, liksom stöd på selektiv eller indikerad nivå. Strategin innehåller även tre målområden:

- Ett kunskapsbaserat arbetssätt
- Ett tillgängligt stöd
- En stödjande organisation

Perspektiven barnets rättigheter, jämställdhet och ett jämställt föräldraskap samt jämlikhet i hälsa ska också genomsyra det föräldrastödjande arbetet.

I strategin finns målsättningen att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt. Ambitionen är att föräldraskapsstödsprogram ska finnas i hela landet. Utbudet av föräldraskapsstödjande insatser ska också svara mot de behov som finns under barnets hela uppväxt.

Strategins definition av föräldraskapsstöd är bred och omfattar insatser, aktiviteter och verksamheter riktade till föräldrar som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn. Det kan enligt strategin handla om att ge föräldrar kunskap om barnets rättigheter, hälsa och utveckling, att stärka föräldrars relation till varandra eller deras sociala nätverk.

Strategin har även kopplingar till en rad andra nationella målsättningar och strategier. I regeringens skrivelse Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet (skr. 2023/24:68) nämns föräldraskapsstödet som en viktig insats för att stärka föräldraansvaret. Föräldraskapsstöd kan även ha en funktion när det gäller att motverka desinformation om socialtjänsten och långsiktigt stärka tilliten till socialtjänsten bland barn, unga och familjer som behöver stöd och hjälp.

Det har gått sex år sedan strategin beslutades. Sedan dess har regeringen gjort stora satsningar på området. Nya erfarenheter och lärdomar har gjorts och kunskapsläget är delvis ett annat. Det har inte genomförts någon uppföljning av strategin. Regeringen ser behov av att en sådan genomförs samt att MFoF utifrån denna lämnar ett underlag på hur strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd kan utvecklas.

Att stärka föräldrars förmåga att ta sitt föräldraansvar och främja barns hälsa och utveckling är enligt regeringens uppfattning en viktig del i arbetet att ge alla barn en trygg uppväxt. Det kan även motverka att barn och unga rekryteras in i kriminalitet. Regeringen har sedan 2023 avsatt 400 000 000 kronor årligen för satsningar på förstärkt föräldraskapsstöd. Merparten av satsningen utgörs av statsbidrag till kommuner och regioner för förstärkta föräldraskapsstödjande insatser. Medlen ska bidra till ökad och jämlik tillgång till föräldraskapsstöd över hela landet samt bidra till att förebygga kriminalitet bland barn och unga.

Närmare beskrivning av uppdraget

Regeringen bedömer att den befintliga strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd behöver följas upp och att MFoF utifrån den kunskap som framkommer vid uppföljningen ska ta fram ett underlag om hur strategin kan utvecklas. Det kan t.ex. handla om att i högre grad målgruppsanpassa föräldraskapsstödet och att stödet får en tydligare brottsförebyggande inriktning.

I uppdraget ingår att analysera om det finns behov av att ändra på den nu gällande strategins struktur och mål. Vidare ingår att överväga om den befintliga definitionen av föräldraskapsstöd bör tydliggöras eller närmare preciseras. MFoF ska, vid behov, lämna förslag på nödvändiga förändringar.

MFoF ska också lämna förslag på hur uppföljningen av strategin kan utvecklas samt föreslå indikatorer för uppföljning.

I underlaget till en vidareutvecklad strategi bör långsiktig metod- och kunskapsuppbyggnad vad gäller både universellt och riktat föräldraskapsstöd ingå. Vid genomförandet av uppdraget bör myndigheten särskilt beakta de målgrupper som i dag inte nås eller förmår att ta del av föräldraskapsstödet i tillräcklig utsträckning och på befintliga arenor. Ambitionen är att föräldraskapsstödsprogram ska finnas i hela landet och programmen behöver därför anpassas utifrån geografiska och andra utmaningar i skilda delar av landet. Myndigheten ska även föreslå hur strategin kan få ett tydligt brottsförebyggande syfte.

Inom ramen för olika regeringsuppdrag har MFoF identifierat att det finns utvecklingsområden för föräldraskapsstödet. Myndigheten bedömer att den civila sektorn kan spela en viktig roll för att skapa förankring och förtroende bland annat i områden där utanförskapet är stort. Myndigheten rapporterar också att det finns många föräldrar som inte alls nås eller kan ta del av det föräldraskapsstöd som erbjuds i dag. Bland annat behöver föräldraskapsstöd erbjudas på fler arenor, av fler aktörer och ibland också målgruppsanpassas för att alla föräldrar ska nås. Detta är utvecklingsbehov som bör omhändertas i underlaget till en vidareutvecklad strategi och ge vägledning för fortsatt arbete i linje med strategin. Underlaget till en vidareutvecklad strategi ska utgå från aktuell kunskap och bidra till att regeringens satsning på förstärkt föräldraskapsstöd får god effekt och räckvidd.

När uppdraget utförs ska barnets rättigheter, funktionshinderperspektivet och jämställdhetsperspektivet särskilt beaktas.

Regeringen beräknar att avsätta medel för genomförandet av uppdraget även för 2025 under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Annika Remaeus

Kopia till
Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/DÅ, L2, KRIM, PO
Socialdepartementet/HC, SL
Finansdepartementet/BA, OFA K, OFA SFÖ
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM /IU
Utbildningsdepartementet/U S
Barnombudsmannen
Brottsförebyggande rådet
Folkhälsomyndigheten
Jämställdhetsmyndigheten
Kriminalvården
Länsstyrelserna
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Polismyndigheten
Skolverket
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse